

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Силабус навчальної дисципліни
Українська демонологія

ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету журналістики ЗНУ

В.В.Костюк
(підпис) (ініціали та прізвище)

2025

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Українська демонологія

підготовки бакалавра
денної форми здобуття освіти

012 Дошкільна освіта, 013 Початкова освіта, 014 Середня освіта, 029 Інформаційна,
бібліотечна та архівна справа, 035 Філологія, 054 Соціологія, 061 Журналістика,
113 Прикладна математика, 121 Інженерія програмного забезпечення, 231 Соціальна робота

ВИКЛАДАЧ: Тяпкіна Наталія Іванівна, к.філол.н., доцент

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри видавничої справи та
редагування

Протокол № 6 від 21 січня 2025 р.
Завідувач кафедри видавничої справи та
редагування

(підпис)

Т.М.Плеханова

2025 рік

Зв'язок з викладачем: Тяпкіна Наталія Іванівна (nataliatiapkina@gmail.com)

Сезн ЗНУ повідомлення:

<https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=340>

Телефон: +380679582359

Інші засоби зв'язку: *Telegram* (+380679582359)

Кафедра видавничої справи та редагування, 2 корпус ЗНУ, ауд.243, м. Запоріжжя,
вул. Університетська, 66.

1. Опис навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Українська демонологія» є формування в студентів уявлення про систему вірувань українців, вивчення її в контексті сучасного мовнокультурного дискурсу, репрезентації традиційних демонологічних персонажів у живомовному просторі з виокремленням різнорівневих культурних нашарувань і трансформацій.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- сформувані в студентів розуміння стану дослідження української демонології як компоненту міфологічних уявлень українців;
- визначити семантичну структуру демонологічної лексики, виявити в її складі найбільш типові лексико-семантичні трансформації, зміни, зумовлені мовними й позамовними чинниками;
- окреслити найголовніші механізми розвитку системи демонологічних найменувань;
- дослідити причини функціонування демонологічних назв в сучасному інформаційному просторі.

Після вивчення курсу студенти повинні знати:

- основні поняття навчальної дисципліни;
- систему образів української демонології;
- дослідників української міфології;
- специфіку функціонування демонологічних назв у сучасному інформаційному просторі, причини їх актуалізації.

Студент повинен уміти:

- систематизувати і професійно опрацювати спеціальну літературу з теми дослідження питань української демонології та міфології;
- володіти технікою прогнозування етимології, семантики демонімів;
- бачити особливості функціонування демонологічних назв в українському інформаційному просторі;
- знати типологію міфологічних персонажів українського демонімікону.

Паспорт навчальної дисципліни

Нормативні показники	денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Статус дисципліни	вибіркова	
Семестр	6 -й	6 -й
Кількість кредитів ECTS	3	

Кількість годин		
Лекційні заняття	20 год	-
Самостійна робота	70 год	-
Консультації	<i>За попередньою домовленістю, вівторок 16.05 (zoom 612 197 0888, дистанційно)</i>	
Вид підсумкового семестрового контролю:	залік	
Посилання на електронний курс у СЕЗН ЗНУ (платформа Moodle)	https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=340	

2. Методи досягнення запланованих освітньою програмою компетентностей і результатів навчання

Компетентності/ результати навчання	Методи навчання	Форми і методи оцінювання
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<p>ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК10. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної галузі, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК11. Здатність спілкуватися державною</p>	<p>Словесні методи (обговорення, робота з підручниками).</p> <p>Практичні методи (практичні і творчі завдання).</p> <p>Логічні методи (індуктивні, дедуктивні).</p> <p>Метод формування пізнавального інтересу (навчальна дискусія).</p> <p>Методи контролю і самоконтролю (усний, письмовий).</p> <p>Самостійно-пошукові методи (індивідуальна робота).</p>	<p>Поточне та підсумкове оцінювання.</p> <p>Контрольні заходи: індивідуальне практичне завдання; залік.</p>

МОВОЮ.		
--------	--	--

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОНОЛОГІЇ. Предмет і завдання дисципліни «Українська демонологія». Історія вивчення української демонології. Система образів та персонажів української демонології. Сфера функціонування демономенів. Структурно-тематична організація демонологічної лексики.

Змістовий модуль 2. МЕХАНІЗМИ МІФОЛОГІЗАЦІЇ ТА ДЕМОНІЗАЦІЇ. Типи світогляду. Поняття міфологічної світогляду. Соціально психологічні чинники творення демонізації. Творення стереотипів. Причини функціонування демонічних образів в інформаційному полі

Змістовий модуль 3. ЗООМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ. Лексико-семантична група “Перевертень”. Лексико-семантична група “Потвора”. Лексико-семантична група “Змій”. Лексико-семантична група “Чорт”.

Змістовий модуль 4. АНТРОПОМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ. Лексико-семантична група “Відьма”. Номени людей, що чинять тільки зло. Номени людей, які можуть і відганяти злих духів, і лиходіяти. Номени людей, які магічними діями лікують. Номени людей, що передбачають майбутнє. Лексико-семантична група “Некродемонімени”. Номени заставного мерця. Номени русалки. Номени привида. Номени упиря.

4. Структура навчальної дисципліни

Вид заняття /роботи	Назва теми	Кількість годин		Згідно з розкладом
		о/д.ф.	з.ф.	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Лекція 1-2	КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОНОЛОГІЇ	4	-	<i>щотижня</i>
Самостійна робота	КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ ТА ЛІНГВІСТИЧНИЙ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОНОЛОГІЇ	15	-	<i>щотижня</i>
Лекція 3-4	МЕХАНІЗМИ МІФОЛОГІЗАЦІЇ ТА ДЕМОНІЗАЦІЇ.	4	-	<i>щотижня</i>
Самостійна робота	МЕХАНІЗМИ МІФОЛОГІЗАЦІЇ ТА ДЕМОНІЗАЦІЇ.	15	-	<i>щотижня</i>
Лекція 5-7	ЗООМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ.	6	-	<i>щотижня</i>
Самостійна робота	ЗООМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ.	20	-	<i>щотижня</i>
Лекція 8-10	АНТРОПОМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ.	6	-	<i>щотижня</i>

Самостійна робота	АНТРОПОМОРФНІ ДЕМОНОЛОГІЧНІ ПЕРСОНАЖІ.	20	-	щотижня
-------------------	--	----	---	---------

Примітка. Деталізована інформація про перелік питань, завдань, список літератури тощо знаходиться в системі Moodle

5. Види і зміст контрольних заходів

Вид заняття/роботи	Вид контрольного заходу	Зміст контрольного заходу*	Критерії оцінювання та термін виконання*	Усього балів
1	2	3	4	5
Поточний контроль				
Лекція 1-2	1. Практичне виконання ситуаційного завдання 1 (у Moodle). 2. Тести	1. Виявити прояви демонізації та міфологізації в сучасному інформаційному просторі, рідному місті. Робота має містити приклади (5-10 випадків). Максимальна кількість балів – 10 (завантажено у Moodle) 2. Тести за матеріалами 1 модуля. Максимальна кількість балів – 5 (у Moodle)	Термін виконання завдання до 22 лютого. Після цієї дати роботи не приймаються.	15
Лекція 3-4	Практичне виконання завдання 2 самостійної роботи (у Moodle)	Дібрати 5 мемів, що засвідчують міфотворчість російсько-української війни, прокоментувати вибір. Максимальна кількість балів – 10. (завантажено у Moodle). 2. Тести за матеріалами 2 модуля. Максимальна кількість балів – 5 (у Moodle)	Термін виконання до 8 березня. Після цієї дати роботи не приймаються.	15
Лекція 5-7	Практичне виконання завдання 3	Дібрати 3-5 прикладів проникнення демонологічної лексики	Термін виконання до 29 березня.	15

	самостійної роботи (у Moodle)	в буденність сучасного українця. Максимальна кількість балів – 10. 2. Тести за матеріалами 3 модуля. Максимальна кількість балів – 5 (у Moodle)	Після цієї дати роботи не приймаються.	
Лекція 8-10	Практичне виконання завдання 4 самостійної роботи (у Moodle)	1. Дібрати меми (5 - 6 одиниць), або будь-які інші зображення чорта. Це можуть бути люди, яким приписують зв'язки з нечистою силою. Максимальна кількість балів – 10. 2. Тести за матеріалами 4 модуля. Максимальна кількість балів – 5 (у Moodle)	Термін виконання до 19 квітня. Після цієї дати роботи не приймаються.	15
Усього за поточний контроль	8			60
Підсумковий контроль				
залік	Теоретичне завдання	Перевірка знань відбувається через тестування. Всього 40 питань, 10 із яких є відкритими. Перелік питань знаходиться у системі Moodle (підрозділ «Підсумковий контроль»).	При оцінці розгорнутих відповідей враховується повнота відповіді на питання	20
	Практичне завдання	Використовуючи знання, набуті у результаті вивчення дисципліни «Українська демонологія», студенти повинні розуміти чинники міфологізації та демонізації, написати міні-есе про міфологізацію у власному житті.	Вимоги до написання текстів завантажено у систему Moodle	20
Усього за підсумковий контроль				40

Шкала оцінювання ЗНУ: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

6. Основні навчальні ресурси

Основна:

1. Войтович В. Українська міфологія. Київ : Либідь, 2002. 662 с.
2. Галайчук В. Українська міфологія. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2016. 288 с.
3. Іларіон (Огієнко І.; митрополит) Дохристиянські вірування українського народу : історично-релігійна монографія / Митрополит Іларіон (І. Огієнко). Київ : Обереги, 1992. 424 с.
4. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу (Ескіз української міфології). Київ : Обереги, 1993. 85 с.
5. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / упоряд. А. П. Пономарьов, Т. В. Косміна, О. О. Боряк. Київ : Либідь, 1992. 637.
6. Хобзей Н. Гуцульська міфологія : етнолінгв. слов. Львів : НАН України, Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича. 2002. 215 с.

Інформаційні ресурси:

1. Антонович Д. Передхристиянська релігія українського народу. *Українська культура* : Лекції за редакцією Д. Антоновича. Київ : Либідь, 1993. С. 189 – 197.
2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Київ : Довіра, 1992. 414 с.
3. Гуторов В. Міфологема «чорт» в експресивно-зниженому узусі української, російської, польської та англійської мов: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10. 02. 15. Харків, 1996. 19 с.
4. Давидюк В. Кроковеє колесо: Нариси з історичної семантики українського фольклору. Київ : Наук. думка, 2002. 187 с.
5. Давидюк В. Первісна міфологія українського фольклору. Луцьк : Вежа, 1997. 295 с.
6. Жайворонок В. Проблема концептуальної картини світу та мовного її відображення. *Культура народів Причорномор'я*. 2002. №32. С.51–53.
7. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень. *Мовознавство*. 2001. №5. С.48–63.
8. Ковальчук О. Українське народознавство. Київ : Наук. думка, 1994. 120 с.
9. Костомаров М. Слов'янська міфологія. Київ : Либідь, 1994. 384 с.
10. Лозко Г. Українське народознавство. Київ : Зодіак-Еко, 1995. 368 с.
11. Милорадович В. Українська відьма: Нариси з української демонології. Київ : Веселка, 1993. 72 с.
12. Попович М. Світогляд давніх слов'ян. Київ, Наукова думка, 1985. 168 с. URL :https://imwerden.de/pdf/popovich_mirovozzrenie_drevnikh_slavyan_1985_text.pdf

13. Попович М. В.. Українська національна ментальність. *Проблеми теорії ментальності*. URL : <http://www.filosof.com.ua/Mentaltheorie/P11.pdf> (01.02.2024)
14. Тяпкіна Н. Демонологічна лексика української мови : дис. ...канд. філол. наук : 10.02.01 / Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2006. 211 с.

7. Регуляції і політики курсу

Відвідування занять. Регуляція пропусків.

Відвідування занять обов'язкове, оскільки курс зорієнтовано на набуття професійних навичок необхідно, брати участь у обговоренні, навіть якщо соромитесь чи не впевнені у своїх знаннях!

Завдання мають бути виконанні перед заняттями. Пропуски можливі лише з поважної причини. Відпрацювання пропущених занять має бути регулярним за домовленістю з викладачем у години консультацій. Накопичення відпрацювань неприпустиме! За умови систематичних пропусків може бути застосована процедура повторного вивчення дисципліни (див. посилання на Положення у додатку до силабусу).

Політика академічної доброчесності

Кожний студент зобов'язаний дотримуватися принципів академічної доброчесності. Письмові завдання з використанням часткових або повнотекстових запозичень з інших робіт без зазначення авторства – це *плагіат*. Використання будь-якої інформації (текст, фото, ілюстрації тощо) мають бути правильно процитовані з посиланням на автора! Якщо ви не впевнені, що таке плагіат, фабрикація, фальсифікація, порадьтеся з викладачем. До студентів, у роботах яких буде виявлено списування, плагіат чи інші прояви недоброчесної поведінки можуть бути застосовані різні дисциплінарні заходи (див. посилання на Кодекс академічної доброчесності ЗНУ на сайті ЗНУ).

Використання комп'ютерів/телефонів на занятті

Будь ласка, вимкніть на беззвучний режим свої мобільні телефони та не користуйтеся ними під час занять. Мобільні телефони відволікають викладача та ваших колег. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо. Електронні пристрої можна використовувати лише за умови виробничої необхідності в них (за погодженням з викладачем).

Комунікація

Очікується, що студенти перевірятимуть свою електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle та реагуватимуть своєчасно. Всі робочі оголошення можуть надсилатися через старосту, на електронну пошту та розміщуватимуться в Moodle. Будь ласка, перевіряйте повідомлення вчасно. Ел. пошта має бути підписана справжнім ім'ям і прізвищем. Адреси типу user123@gmail.com не приймаються!

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ГРАФІК ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ 2024-2025 н. р. доступний за адресою: <https://tinyurl.com/yckze4jd>.

НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ. Перевірка набутих студентами знань, навичок та вмінь (атестації, заліки, іспити та інші форми контролю) є невід'ємною складовою системи забезпечення якості освіти і проводиться відповідно до Положення про організацію та методику проведення поточного та підсумкового семестрового

контролю навчання студентів ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9tve4lk>.

ПОВТОРНЕ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН, ВІДРАХУВАННЯ. Наявність академічної заборгованості до 6 навчальних дисциплін (в тому числі проходження практики чи виконання курсової роботи) за результатами однієї екзаменаційної сесії є підставою для надання студенту права на повторне вивчення зазначених навчальних дисциплін. Порядок повторного вивчення визначається Положенням про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін та повторного навчання у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9pkmmp5>. Підстави та процедури відрахування студентів, у тому числі за невиконання навчального плану, регламентуються Положенням про порядок переведення, відрахування та поновлення студентів у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ycds57la>.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ. Порядок і процедури врегулювання конфліктів, пов'язаних із корупційними діями, зіткненням інтересів, різними формами дискримінації, сексуальними домаганнями, міжособистісними стосунками та іншими ситуаціями, що можуть виникнути під час навчання, регламентуються Положенням про порядок і процедури вирішення конфліктних ситуацій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/57wha734>. Конфліктні ситуації, що виникають у сфері стипендіального забезпечення здобувачів вищої освіти, вирішуються стипендіальними комісіями факультетів, коледжів та університету в межах їх повноважень, відповідно до: Положення про порядок призначення і виплати академічних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/yd6bq6p9>; Положення про призначення та виплату соціальних стипендій у ЗНУ: <https://tinyurl.com/y9r5dpwh>.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА. Телефон довіри практичного психолога **Марті Ірини Вадимівни** (061) 228-15-84, (099) 253-78-73 (щоденно з 9 до 21).

УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ ТА ВИЯВЛЕННЯ КОРУПЦІЇ
Запорізького національного університету: **Банак Віктор Аркадійович**
Електронна адреса: v_banakh@znu.edu.ua
Гаряча лінія: тел. (061) 227-12-76, факс 227-12-88

РІВНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ІНКЛЮЗИВНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ. Центральні входи усіх навчальних корпусів ЗНУ обладнані пандусами для забезпечення доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення. Допомога для здійснення входу у разі потреби надається черговими охоронцями навчальних корпусів. Якщо вам потрібна спеціалізована допомога, будь ласка, зателефонуйте (061) 228-75-11 (начальник охорони). Порядок супроводу (надання допомоги) осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення у ЗНУ: <https://tinyurl.com/ydhcsagx>.

РЕСУРСИ ДЛЯ НАВЧАННЯ

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА: <http://library.znu.edu.ua>. Графік роботи абонементів: понеділок-п'ятниця з 08.00 до 16.00; вихідні дні: субота і неділя.

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАННЯ (MOODLE):
<https://moodle.znu.edu.ua>

Якщо забули пароль/логін, направте листа з темою «Забув пароль/логін» за адресою: moodle.znu@znu.edu.ua.

У листі вкажіть: прізвище, ім'я, по-батькові українською мовою; шифр групи; електронну адресу.

Якщо ви вказували електронну адресу в профілі системи Moodle ЗНУ, то використовуйте посилання для відновлення паролю <https://moodle.znu.edu.ua/mod/page/view.php?id=133015>.

ЦЕНТР ІНТЕНСИВНОГО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ:

<http://sites.znu.edu.ua/child-advance/>

ЦЕНТР НІМЕЦЬКОЇ МОВИ, ПАРТНЕР ГЕТЕ-ІНСТИТУТУ:

<https://www.znu.edu.ua/ukr/edu/ocznu/nim>

ШКОЛА КОНФУЦІЯ (ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ):

<http://sites.znu.edu.ua/confucius>